

několika desítek postgraduálních studentů. Prostor, který se vytvořil po r. 1989 v oblasti řízení vědy, využila v r. 1994 skupina 36 předních vědců, v čele s prof. Otto Wichterlem a prof. Josefem Kouteckým, do které se zapojil i V. Vonka, k založení Učené společnosti České republiky. Jejím záměrem bylo fungovat jako poradce vlády, parlamentu a dalších institucí k vytvoření

podmínek pro podporu svobodného pěstování vědy v naší vlasti. Vladimír Vonka nebyl jen úzce zaměřeným specialistou. Vždy se zajímal o filozofické aspekty vědy a problematiku příčinnosti v medicíně i o etické otázky související s moderními technologiemi. I v této oblasti publikoval celou řadu odborných článků. Jeho vědecká produktivita je úctyhodná. Na svém

kontě má 262 vědeckých publikací, které byly citovány 2 873krát (H-index činí 31). Jeho odborné kvality a mimořádný vědecký přínos byly mnohokrát oceněny. V r. 2005 mu byla udělena prezidentem republiky medaile Za zásluhy v oblasti vědy. Získal řadu prestižních vyznamenání – např. Praemium Bohemiae (2007), medaili Učené společnosti ČR (2004), pamětní medaili J. E. Purkyně nebo medaili Gregora Johanna Mendela a pětkrát Cenu ministra zdravotnictví za vědeckou práci. Vědu ani po odchodu na odpočinek neopustil. Pokračoval jak v teoretické činnosti, tak v sepisování vzpomínek.

S chotí Jarmilou, zubní lékařkou, tvořili od r. 1957 skvělý pár. Vychovali spolu syna Richarda, který též vystudoval medicínu.

Prof. Vonka se v rozhovorech nikdy netajil svou nezlomnou vírou v sílu rozumu, vědy a lidské odpovědnosti. Po celý život byl vědcem, který spojoval odbornou excelenci s lidskostí a odvahou. Jeho vědecký i lidský odkaz zůstává nejen v české akademické obci, ale především pak v mezinárodním kontextu.

Jeho odchodem ztrácíme výjimečného člověka. Čest jeho památce!

Se vzpomínkou na milou a přínosnou spolupráci s panem profesorem se připojuje i redakce Živy.

Barbora Vošlajerová

Konference věnovaná Petru Rábovi

Vzpomínková konference Life of Musing and Inspiration: A Tribute to Petr Ráb připomněla odkaz prof. Ing. Petra Rába, DrSc., dr. h. c. (1951–2024). Setkání se konalo 21. května 2025 v mělnickém Masarykově kulturním domě a nabídlo vědecké přednášky, ale i osobní příběhy o jeho výjimečném přínosu české i světové vědě – o osobnosti, která se nesmazatelně zapsala nejen do vědy, ale i do srdcí mnoha kolegů, přátel a studentů.

Petr Ráb zasvětil pracovní život liběchovskému Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR, kde založil a dlouhá léta vedl Laboratoř genetiky ryb. V 90. letech ústav také vedl jako ředitel (bližší např. Živa 2021, 2: XLI–XLII).

1 Sekavci (*Cobitis*) patří k modelovým skupinám ryb v laboratořích Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR v Liběchově, kterému Petr Ráb zasvětil svůj pracovní vědecký život. O sekavci písečném (*C. taenia*) napsal také článek do Živy (2003, 6: 271–274).

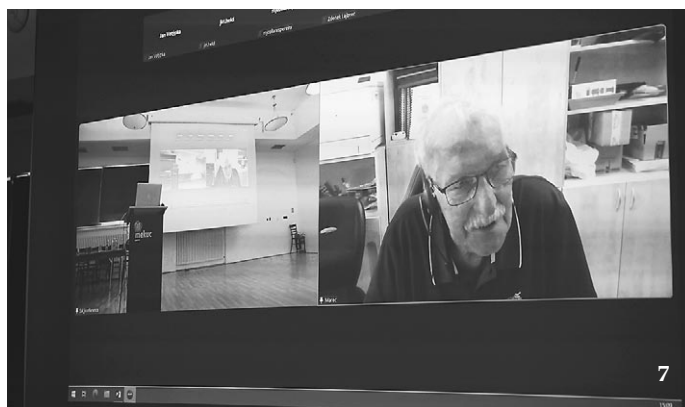
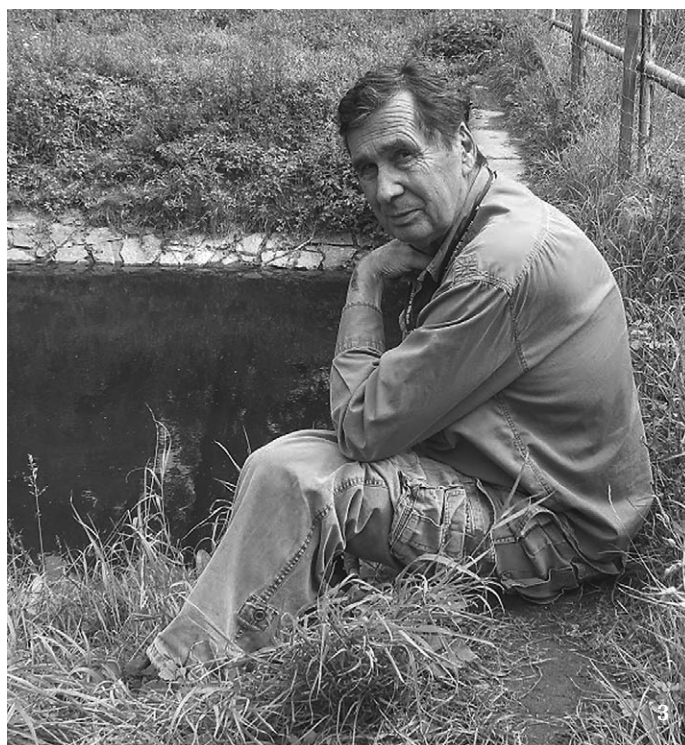
Foto J. Bohlen

Konferenci zahájili Marcela Buchtová a současný ředitel ústavu Michal Kubelka. Vendula Bohlen Šlechtová přiblížila Petra jako špičkového ichtyologa, cytogenetika a významného organizátora vědy, především však jako laskavého mentora s otcovským přístupem, který byl inspirací celé generaci mladých vědců. Byl znám svým

humorem, schopností vystihnout podstatu problému a láskou k přesnému jazyku. Mnozí si jej budou pamatovat jako vědeckou autoritu i jako člověka s encyklopedickými znalostmi a vášnivého akvaristu, mykologa i pěstitele kaktusů. Zazněla i další jeho vášeň – více než 50 let byl duší letního tábora ve Sluneční zátoce, kde jako hlavní vedoucí a „admirál“ předával lásku k přírodě a základní morální hodnoty několika generacím mladých „námořníků“. V mnoha z nich zanechal hlubokou stopu, stejně jako ve svých studentech a kolezích.

Bývalá předsedkyně Akademie věd České republiky Eva Žažimailová připomněla jeho přínos pro rozvoj české vědy a připojila několik osobních vzpomínek. Kolegyně z Francie a Polska pak zdůraznily mezinárodní význam, vřelost a otevřenost nejen jeho laboratoře, ale i domova, a zásadní podporu Petrovy manželky Marie, která v laboratoři působila s ním.

Během dne zaznělo 15 vědeckých přednášek, které ukázaly obrovskou rozmanitost témat, jež Petr během života ovlivnil. Ať už šlo o ochranu genetické rozmanitosti ryb, včetně hrozby invazních druhů, nebo zejména o cytogenetiku různých skupin živočichů – od milovaných ryb přes obojživelníky a plazy po motýly nebo pavouky, ale třeba i endemity Nového Zélandu. Další přednášky se týkaly výzkumu asexuálních obratlovců, chování ryb i evoluční morfologie. Jednoznačně ukázaly, jak mimořádně široký byl Petrův odborný záběr a jak silně ovlivnil generace vědců doma i v zahraničí. Některá témata přiblíží jeho spolupracovníci a bývalí studenti v článcích připravovaných do letošního prosincového čísla Živy (2025, 6).

Nešlo však jen o vědu. V předsálí byla vystavena kolekce fotografií, citátů a ukázek Petrova osobitého psaní, které svébytným jazykem a myšlenkovou hloubkou vždy dokázalo zaujmout, pobavit a laskavě poukázat na situaci a poměry v české vědě. Den zakončilo setkání kolegů a přátel, kteří si připomněli, že věda nestojí jen na poznatcích, ale především na lidech. Vzpomínali na mimořádného vědce, ale hlavně úžasného člověka, který dokázal spojit. Jeho vliv bude dlouho rezonovat v laboratořích, knihách i myslích těch, kterým ukázal cestu k vědě a přírodě.

Konference se zúčastnila více než stovka kolegů z celého světa, kdo nemohl přijet

2 Posterová tabule Laboratoře genetiky ryb v předsálí konference konané v Masarykově kulturním domě v Mělníku ukázala, že v týmu Petra Rába šla špičková věda ruku v ruce se smíchem, silnými zážitky a přátelstvím.

3 Petr Ráb. Foto M. Petrýl

4 Vzpomínkového setkání se zúčastnily obě dřívější předsedkyně AV ČR Helena Illnerová a Eva Zazimalová. S Petrem je pojilo hluboké zaujetí pro vědu a oddanost Akademii věd, ale i dlouholeté osobní přátelství.

5 Pohled do sálu konference

6 Dvě generace rodiny Šlechtových v Petrově laboratoři. Uprostřed Vendula,

Jörg, Vlastimil a Věra – nejdéle působící spolupracovníci P. Rába

7 František Marec z Oddělení molekulární biologie a genetiky Entomologického ústavu BC AV ČR ve videopozdravu připomněl společný výzkum cytogenetiky motýlů i přátelství s Petrem Rábem. Snímky z archivu ÚŽFG AV ČR

osobně, měl možnost vše sledovat alespoň on-line. Další snímky najdete v aktualitách na stránkách www.iapg.cas.cz.

Článek vznikl s využitím textu pro web ÚŽFG AV ČR a Liběchovský zpravodaj. Redakčně upraveno.